

Віктор Петрович Березюк,

ад'юнкт кафедри оперативного мистецтва
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ ПІД ЧАС ПОЛЬОВОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ З ТАКТИКИ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

У статті розглянуто сутність та зміст польової практики з тактики прикордонної служби. Представлено зміст комплексного практичного заняття та основні етапи його проведення під час польової практики з тактики прикордонної служби.

***Ключові слова:** алгоритм, комплексне практичне заняття, майбутні офіцери-прикордонники, польова практика з тактики прикордонної служби.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах, поряд з питаннями вдосконалення організації оперативно-службової діяльності підрозділів Державної прикордонної служби України оптимізується й методика навчання персоналу. Методика навчання визначає певну послідовність здійснення навчання та формування необхідних професійних знань та вмінь. Формування професійних знань та вмінь відбувається під час проведення різних видів занять. Одним із основних видів заняття, що методично спрямоване на формування необхідних знань, умінь та навичок є комплексне практичне заняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Результати аналізу останніх досліджень показують, що провідні вітчизняні та зарубіжні науковці розглядали порядок організації та проведення різних видів занять: особливості проведення групових занять досліджували Т. Бунєєв [1], Н. Мойсеюк [2], Б. Олексієнко [3]; особливості проведення практичних занять (В. Березюк [4],

А. Мисик [6]); особливості проведення навчально-рольових ігор (С. Сінкевич [7], Є. Стасюк, Е. Матусяк [8], Л. Якубовська [9]). Але, поза увагою залишається алгоритм проведення комплексних практичних занять під час польової практики майбутніх офіцерів-прикордонників з тактики прикордонної служби.

Метою статті є розглянути алгоритм проведення комплексного практичного заняття під час польової практики майбутніх офіцерів-прикордонників з тактики прикордонної служби.

Виклад основного матеріалу дослідження. Польова практика з тактики прикордонної служби – це система заходів навчання і виховання у польових умовах, що безпосередньо пов'язана з охороною державного кордону, та складає основу формування у курсантів відповідних практичних навичок з організації служби та керівництва прикордонними нарядами під час несення служби, виявлення та розпізнання слідів правопорушників, керівництва службою зміною прикордонних нарядів, організації службової діяльності відділу прикордонної служби, відділення інспекторів прикордонної служби [5].

Польова практика з тактики прикордонної служби включає проведення таких видів занять: групові заняття, практичні заняття, групова вправа, ділова (рольова) гра, комплексне практичне заняття, тактико-стройове заняття. Під час польової практики з тактики прикордонної служби основним видом занять, що дозволяють ефективно сформувати необхідні знання, уміння та навички у майбутніх офіцерів-прикордонників, є комплексне практичне заняття.

В Інструкції з організації, планування та ведення навчально-виховного процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького визначено, що комплексне практичне заняття – це вид навчального заняття, яке проводиться з метою удосконалення знань, умінь та практичних навичок, отриманих під час занять з професійно-орієнтованих дисциплін, необхідних для виконання службових завдань в умовах, наближених до реальних. Під час проведення комплексних практичних занять особлива увага приділяється відпрацюванню правильних, чітких і

злагоджених дій курсантів (слухачів) з питань спеціальної підготовки, як індивідуально, так і у складі прикордонного наряду, формуванню необхідних морально-психологічних і фізичних якостей. Як правило, комплексні практичні заняття проводяться з курсантами молодших курсів на завершальному етапі вивчення теми, розділу (модуля), курсу дисципліни, яка визначає професійну придатність майбутнього випускника [10, с. 67].

Алгоритм проведення комплексного практичного заняття включає три етапи: підготовка, проведення та підведення підсумків комплексного практичного заняття.

Під час підготовки до комплексного практичного заняття викладач повинен з'ясувати тему та навчальні питання, мету, місце проведення. Далі викладач проводить розрахунок часу на відпрацювання кожного навчального питання та визначає скільки часу потрібно на кожне навчальне місце і обов'язково враховує зміст навчальних питань і ступінь підготовленості курсантів. Після цього ставить завдання начальнику навчальної групи щодо підготовки підлеглих та їх екіпірування до заняття. Далі проводить інструкторсько-методичне заняття з помічниками керівника заняття. Не пізніше ніж за 3 дні до початку заняття проводить консультацію з навчальною групою. Напередодні заняття викладач проводить тренування (інструктаж) курсантів, які імітуватимуть дії «правопорушників» та імітаційну команду щодо використання імітаційних засобів. Також для проведення заняття викладач розробляє тактичну обстановку та ввідні для нарощення обстановки [6].

Комплексне практичне заняття починається з перевірки наявності особового складу, озброєння, екіпірування, матеріального забезпечення. Далі викладач оглядає зброю проводить інструктаж та віддає наказ щодо заходів безпеки після цього перевірити рівень готовності курсантів до заняття. Для перевірки готовності курсантів викладач використовує тестування, усне опитування та інші методи перевірки теоретичних знань. При перевірці знань з теоретичних положень шляхом тестування, кожен курсант на початку комплексного практичного заняття одержує тестову картку, на питання якої він

повинен дати відповіді.

Після цього викладач оголошує тему, мету, навчальні питання та порядок роботи на занятті. Також визначає місце проведення для кожної навчального місця та старших на навчальних місцях. Дає команду старшим на навчальних місцях приступити до проведення заняття. Військовий педагог слідкує за порядком відпрацювання практичних дій на кожному навчальному місці та правильності виконання курсантами своїх службових дій. Якщо курсанти, під час організації службових дій допустили помилки або неточності, викладач шляхом нарощування обстановки, а також короткими зауваженнями дає їм можливість ще раз обдумати свої дії і виправити допущені помилки.

Військовий педагог уточнює і нарощує тактичну обстановку та ставить нові завдання курсантам відповідно до займаних посад, добивається від них своєчасного реагування на зміни обстановки. Практичні дії відпрацьовуються послідовно, безперервно і в обсязі, визначеному викладачем.

У разі виявлення грубих порушень заходів безпеки військовий педагог повинен припинити заняття, вжити відповідних заходів, які унеможливили б порушення, а потім продовжити заняття. У тому випадку, коли курсанти діють невміло та не згідно обстановки, яка склалась на занятті, викладач може припинити заняття, провести його короткий розбір і тренування особового складу з тих чи інших питань. При цьому потрібно пам'ятати, що такі зупинки характерні для тактико-стройового заняття чи тренування, а на комплексному практичному занятті зловживати ними не слід. Після того як викладач впевнився, що курсанти засвоїли навчальний матеріал на даних навчальних місцях він дає команду про їх зміну. Після того як курсанти відпрацювали всі навчальні питання на всіх навчальних місцях викладач переходить до підведення підсумків.

Підведення підсумків комплексного практичного заняття включає його розбір з усім особовим складом групи і окремо з старшими на навчальних місцях.

Військовий педагог оголошує тему, навчальні цілі й навчальні питання, нагадує тактичну обстановку, яка була створена до початку заняття і в динаміці службових дій, та на підставі особистого спостереження ретельно розбирає дії курсантів, з кожного навчального питання та на кожному навчальному місті, відмічаючи позитивні і негативні дії, вказує шляхи усунення виявлених недоліків. Аналіз і висновки повинні підкріплюватися статутними положеннями, прикладами з досвіду оперативно-службової діяльності підрозділів.

Підведення підсумків завершується визначенням ступеня виконання поставлених навчальних цілей, оголошенням оцінок курсантам і вказівками щодо усунення виявлених недоліків. Підведення підсумків заняття з старшими на навчальних місцях основна увага звертається на їх уміння організовувати навчання на навчальних місцях і впевнено керувати діями курсантів. Про результати проведення комплексного практичного заняття викладач доповідає старшому начальнику, відмічаючи при цьому ступінь досягнення навчальних цілей, виявлені недоліки, отримані оцінки.

Висновок та перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямку. Отже, комплексне практичне заняття під час польової практики з тактики прикордонної служби проводиться з метою удосконалення практичних навичок, та відпрацювання правильних, чітких і злагоджених дій курсантів як індивідуально, так і у складі прикордонного наряду та формування необхідних морально-психологічних і фізичних якостей. Комплексне практичне заняття з тактики прикордонної служби включає три етапи: підготовка, проведення та підведення підсумків комплексного практичного заняття. Перспективи подальшого дослідження полягають в розробці методичних рекомендацій викладачам щодо проведення комплексних практичних занять з військово-спеціальних дисциплін.

Список використаної літератури

1. Бунєєв, Т. В. Особливості проведення групових занять при вивченні військово-спеціальних дисциплін у вищому військовому навчальному закладі. / Т. В. Бунєєв // Збірник наукових праць Національної академії державної

прикордонної служби України. Серія : педагогічні та психологічні науки / [гол. ред. В. В. Райко]. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2014. – №1(70). – С. 39–48.

2. Мойсеюк, Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник. 5 – є видання, доповнене і перероблене / Н. Є. Мойсеюк. – К., 2007. – 656 с.

3. Олексієнко, Б. М. Викладач військової академії : Підручник / Олексієнко Б. М.. –Хмельницький: Видавництво Національної академії ПВУ, 1997 – 184 с.

4. Березюк, В. П. Особливості проведення практичних занять з тактики прикордонної служби / В. П. Березюк // Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні та психологічні науки / [гол. ред. В. В. Райко]. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2013. – №4(69). – С. 26–33.

5. Березюк, В. П. Сутність польової практики з тактики прикордонної служби / Березюк В. П. // Сборник научных докладов. «Вопросы. Ответы. Гипотезы : наука XXI век» Гданьск (30.05.2014–31.05.2014) – Warszawa : Wydawca : Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2014. – С. 121–122.

6. Мисик, А. Б. Методика підготовки та проведення комплексних практичних занять з тактики та фізичної підготовки з підрозділами Державної прикордонної служби України : навчально-методичний посібник / А. Б. Мисик, А. М. Клочак, О. В. Фігура. – Хмельницький : Видавництво АДПСУ, 2004. – 188 с.

7. Сінкевич, С. В. Формування ціннісного ставлення курсантів вищих військових закладів освіти до вивчення іноземної мови : дис. ... канд. пед. наук : 20.02.02 / Сінкевич Сергій Валентинович ; НАДПСУ. – Хмельницький : Вид-во Нац. академії ДПСУ, 2002. – 186 с.

8. Методика підготовки та проведення рольових ігор з персоналу Державної прикордонної служби щодо стандартів культури спілкування з особами, які перетинають державний кордон, та психологічного забезпечення культури здійснення прикордонного контролю в пунктах пропуску через державний кордон : методичний посібник / О. А. Жданенко, Є. В. Стасюк, Е. В. Матусяк та ін. – Хмельницький : Вид-во Нац. академії ДПСУ, 2010. – 76 с.

9. Якубовська, Л. П. Використання навчально-рольових ігор професійної спрямованості у процесі навчання іноземної мови майбутніх офіцерів-

прикордонників : дис. ... канд. пед. наук : 20.02.02 / Якубовська Лариса Павлівна; НАДПСУ. – Хмельницький : Вид-во Нац. академії ДПСУ, 2002. – 220 с.

10 Інструкція з організації, планування та ведення навчально-виховного процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький : Вид-во Нац. академії ДПСУ, 2012. – 198 с.

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент Бунєєв Т. В.

Стаття надійшла до редакції 3.04.2015

Березюк В. П. Алгоритм проведения комплексного практического занятия во время полевой практики будущих офицеров-пограничников по тактике пограничной службы

У статье рассмотрены суть и содержание полевой практики по тактике пограничной службы. Изложены суть комплексного практического занятия и основные этапы его проведения во время полевой практики по тактике пограничной службы.

Ключевые слова: алгоритм, комплексное практическое занятие, будущие офицеры-пограничники, полевая практика по тактике пограничной службы.

Berezyuk V. P. The algorithm of carrying out a comprehensive practical training during the field practice of the future border guard officers in border service tactics

The article considers the essence and content of field practice in border service tactics. It presents the content of the integrated practical classes and key stages during the field practice in border service tactics. The algorithm of carrying out a comprehensive practical training during the field practice in border service tactics consists of three phases: preparation, conduct and conclusion of the comprehensive practical training.

During the preparation of the comprehensive practical activities the tutor needs to understand the topic and questions, purpose and place. Then the tutor performs the time calculation for testing of each training issue and determines how much time is needed for each cadet and must take into account the content of the training issues and the degree of preparedness of the cadets. After that, he sets the task to the chief of the training group on the preparation and their equipment to the training. Next, he conducts orientation and practical lesson with the assistant head. Not later than 3 days before lesson he conducts a consultation with the training group. The tutor conducts training with cadets who will imitate the actions of the "offenders" and simulation team within the use of simulation tools. Also, for the training the tutor develops the tactical situation and introductory to build training place.

Comprehensive practical lesson begins with personnel availability examination of weapons, equipment, and financial support. Next, the tutor inspects the weapon,

gives instructions and orders on security measures after that check the level of readiness of cadets for the lesson. To check the readiness of cadets the tutor uses the testing, front questioning and other methods of verification of theoretical knowledge.

Then the teacher announces the topic, purpose, training issues and procedures of the lesson. Also, he determines the venue for each training places and gives the senior team on the training ground to initiate lessons. The tutor keeps order of practical actions at each training location and the correctness of the cadets' actions.

Summarizing of the comprehensive practical training includes the analysis with all groups' staff and separately with senior training staff.

Summing up the classes is completed by determining the degree of implementation of training goals, announcement of test estimates and cadets instructions on elimination of the revealed shortcomings. Summing up the lessons with the senior training staff the tutor focus on their ability to provide training.

The results of the comprehensive, practical classes the tutor reports to the senior chief, noting the degree of achievement of the training objectives, identified deficiencies, the resulting estimates.

Keywords: *algorithm, integrated practical training, future border guard officers, field practice in border service tactics.*